

LASTEN JA NUORTEN HYVINVOINTI JA TERVEYS

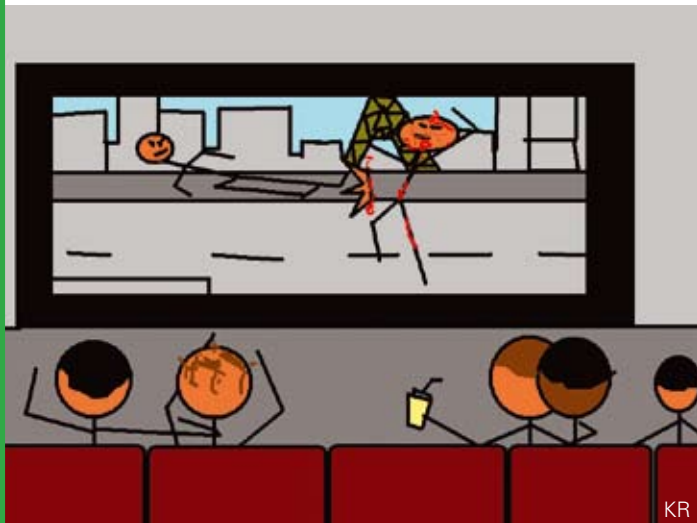
Suomen Akatemian
tutkimusohjelma
SKIDI-KIDS 2010–2013

SUOMEN AKATEMIA
TIETEEN RAHOITTAJA JA ASiantuntija

LASTEN JA NUORTEN HYVINVOINTI JA TERVEYS (SKIDI-KIDS)

2010–2013

SKIDI-KIDS LYHYESTI

Lasten ja nuorten hyvinvointi ja terveys -tutkimusohjelma (SKIDI-KIDS) pohtii lasten kasvuympäristöjen, palvelujärjestelmien sekä lasten terveyden ja terveyden edistämisen haasteita tutkimuksen näkökulmasta. Ohjelma pyrkii myös luomaan työkaluja tietoon perustuvan yhteiskunnallisen keskustelun käymiseksi, poliittisen päätöksenteon tueksi ja tutkimustulosten hyödyntämiseksi. Suomen Akatemia toteuttaa ohjelman yhteistyössä opetusministeriön ja kanadalaisen tutkimusrahoittajan kanssa (Canadian Institutes of Health Research, CIHR). Ohjelma rahoittaa vuosina 2010–2013 yhdeksää konsortiota ja kahdeksaa yksittäistä tutkimushanketta. Akatemian rahoitusosuus on 8,5 miljoonaa euroa ja opetusministeriön 575 000 euroa.

Hyvinvointi ja terveys ovat kaikkien ikäryhmien arvoja, vaikka käsitteitä on hankala määritellä. Jo lapsuuden ja nuoruuden aikana syntyy perusta ihmisen myöhemmälle hyvinvoinnille ja terveydelle. Hyvinvointiin ja terveyteen liittyvät asenteet, elintavat, käyttäytymismallit ja niihin vaikuttavat tekijät omaksutaan lapsuus- ja nuoruusvuosien aikana. Lasten hyvinvoinnin ja terveyden myönteisiin toimintamalleihin kuuluvat mm. terveelliset elintavat, erityisesti liikunnan ja levon tasapainoinen suhde, päihitteettömyys, monipuoliseen ravitsemukseen liittyvä painonhallinta, tasapainoinen mielenterveys ja tunne-elämä sekä harrastukset ja sosiaaliset suhteet. Hyvinvointia ja terveyttä edistävät toimintamallit muotoutuvat vuorovaikutuksessa lapsen perheen ja muun lähiympäristön kanssa. Toimintamallien omaksumiseen vaikuttavat myös laajempi sosiaalinen viitekehys, yleinen yhteiskunnallinen kehitys ja kulttuuriset tekijät. Lasten ja nuorten hyvinvoinnin kehitys on osa yhteiskunnallisesti ja kulttuurisesti muuttuvaa

lapsuutta. Elämänpiirit ja yhteisöt poikkeavat merkittävästi edeltävien sukupolvien kasvuympäristöistä.

Mahdollisuudet ottaa huomioon lasten ja nuorten itse määrittelemät kriteerit hyvinvointinsa edistämiseksi ovat periaatteessa olennaisesti lisääntyneet pitkän ajan kuluessa taloudellisen hyvinvoinnin vahvistuttua. Toisaalta taloudellinen taantuma ja säästötoimet ovat leikanneet näitä mahdollisuuksia. UNICEF ja EU ovat vertailleet lasten hyvinvointia rikkaissa maissa käytössä olevien mittarien avulla. Raporttien mukaan tilanne Suomessa on varsin hyvä, vaikka maamme sijoittuu vertailuissa heikoimpien joukkoon lasten riskikäyttäytymisessä, kuten päihitteiden käytön yleisyydessä. Humalajuominen on edelleen lisääntynyt nuorten keskuudessa. Sijoitus oli huono myös vertailtaessa lasten ruokailutottumuksia, vähenevää fyysistä aktiivisuutta sekä lisääntyvää ylipainoa. Lisäksi suomalaisten lasten perhe- ja ystävyys-suhteet ovat kehittyneet kielteisesti. Lasten ja nuorten eri-

arvoistuminen näyttää myös lisääntyneen, ja kasvava joukko lapsia ja nuoria on vaarassa jäädä ilman tasapainoista ja tyydyttävää lapsuutta, mikä vaikuttaa heidän mahdollisuuksiinsa tavoitella hyvää elämänlaatua aikuisena.

Tutkimustoiminta luo välineitä tietoon perustuvan yhteiskunnallisen keskustelun käymiseksi ja poliittisen päätöksenteon tueksi. SKIDI-KIDS -tutkimusohjelma pyrkii edistämään tutkimustulosten hyödyntämistä. Lasten ja nuorten kasvua, hyvinvointia ja terveyttä käsittelevässä tutkimusohjelmassa koetaan kriittistä massaa ohjelman teema-alueiden piiriin kuuluvien tutkimuksellisten haasteiden monipuoliselle ja poikkileikkaavalle tarkastelulle. Ohjelma toteutetaan rahoitusyhteistyössä opetusministeriön ja kanadalaisen tutkimusrahoittajan kanssa. Kansainvälinen yhteistyö Kanadan kanssa mahdollistaa laajemman kulttuurisen lähestymistavan lasten ja nuorten hyvinvoinnin ja terveyden tutkimuksessa.

SKIDI-KIDS -ohjelman teema-alueet

SKIDI-KIDS -tutkimusohjelma rakentuu kolmesta toisiaan tukevasta teema-alueesta:

- lapsuuden kasvuympäristöt
- palvelujärjestelmät
- lasten terveyden ja terveyden edistämisen haasteet

Näiden lisäksi tutkimusohjelman läpileikkaavana teemana on eriarvoistumisen ja syrjäytymisen syihin pe-rehtyminen.

SKIDI-KIDS -ohjelman tavoitteet

- tukea korkeatasoista, lasten hyvinvointiin ja terveyteen kohdistuvaa tutkimusta ja tutkijan-koulutusta
- tukea lasten myönteistä kehitystä edistävien ja sitä haittaavien tekijöiden kokonaisvaltaista tutkimista
- selvittää tutkimuksen avulla lasten hyvinvointiin ja terveyteen liittyvää eriarvoistumista ja syrjäytymisen syitä sekä tutkia keinoja tämän kehityskulun muuttamiseksi
- edistää tieteiden välistä yhteistyötä, tutkimusryhmien yhteistyötä, monitieteisyyttä ja kokonaisvaltaista näkemystä lasten hyvinvointiin ja terveyteen
- koota yhteen hajallaan olevaa tutkimuskapasiteettia laajojen tutkimusympäristöjen luomiseksi
- edistää tutkijoiden verkottumista sekä kansallisesti että kansainvälisesti
- kerätä laadukkaita tutkimusaineistoja ja edistää niiden yhteiskäyttöä
- edistää tutkimushankkeita, joihin lapset osallistuvat aktiivisina toimijoina

MISTÄ KERTOO TEINI-ikäisten
HUOSTAANOTTOJEN
LISÄÄNTYMINEN?

KOHTAAVATKO PALVELU-
JÄRJESTELMÄT TODELLISET
PALVELUJEN TARVITSIJAT?

LISÄÄNTYYKÖ
YLIPAINOISTEN
LASTEN MÄÄRÄ?

Valokuvat: futureimagebank.com, rodeo.fi
Piirroukset: Kasper Reivinen, Mi Jauhiainen

Taitto: Sole Lätti

Yliopistopaino, Helsinki 2010

SKIDI-KIDS -TUTKIMUSOHJELMA

RAHOITETTAVAT HANKKEET

Unen merkitys lapsen kognitiiviselle, sosiaaliselle ja emotionaaliseen kehitykselle (CHILDSLEEP)
Paunio Tiina, Terveiden ja hyvinvoinnin laitos
Paavonen Juulia, Terveiden ja hyvinvoinnin laitos
Pökki Pirjo, Itä-Suomen yliopisto
Saarenpää-Heikkilä Outi, Tampereen yliopistollinen sairaala

Rasvakudoksen, lihaksen ja luun vuorovaikutukset kasvun aikana – erityisesti lihavuuteen liittyvään lievään krooniseen tulehduksen vaikutukset (AMB-study)
Sulin Cheng, Jyväskylän yliopisto
Lahesmaa Riitta, Turun yliopisto
Väänänen Kalervo, Turun yliopisto
Yli-Harja Olli, Tampereen teknillinen yliopisto

Ennenaikainen syntymä ja syrjäytymiseen tai sosiaaliseen selviytymiseen johtavat kehityspotit (FINCAN)
Kajantie Eero, Terveiden ja hyvinvoinnin laitos
Andersson Sture, Helsingin yliopisto
Eriksson Johan, Folkhälsan
Laivuori Hannele, Helsingin yliopisto
Räikkönen-Talvitie Katri, Helsingin yliopisto
Schmidt Louis A., McMaster University

Stressi, kiintymyssuhteet ja kehittyvät aivot (SADBrain)
Karlsson Hasse, Turun yliopisto
Huotilainen Minna, Helsingin yliopisto
Paunio Tiina, Terveiden ja hyvinvoinnin laitos

Lasten pystyvyyden ja toimijuuden tukeminen formaaleissa ja informaaleissa konteksteissa (AGENTS)
Kumpulainen Kristiina, Helsingin yliopisto
Järvelä Sanna, Oulun yliopisto

Lapset kertovat hyvinvoinnistaan – kuka kuuntelee? (TelLis)
Syrjälä Leena, Oulun yliopisto
Karlsson Liisa, Helsingin yliopisto

Lasten terveys- ja hyvinvointierot Suomessa: Etninen tausta, sosiaaliset kasvuympäristöt ja elintavat (ETNOKIDS)
Laatikainen Tiina, Terveiden ja hyvinvoinnin laitos
Söderling Ismo, Väestöliitto

Voimaperheet – varhaislapsuuden käytöshäiriöiden ennaltaehkäisevä hoito-ohjelma (SFFC)
Sourander Andre, Turun yliopisto
McGrath Patrick, IWK Health Centre

Lapset pihalle! – Lasten ja nuorten fyysinen aktiivisuus erilaisissa kaupunkiympäristöissä
Hynynen Ari, Tampereen teknillinen yliopisto
Kyttä Marketta, Aalto-yliopisto
Vasankari Tommi, UKK-Instituutti

Lasten marginalisoitumisen ehkäisy paikkalähtöisen osallistumisen keinoin
Häkli Jouni, Tampereen yliopisto

Sukupolviset kumppanuudet lasten hyvinvoinnin edistäjinä
Alanen Leena, Jyväskylän yliopisto

Pitkittäistutkimus huostaanotetuista lapsista Suomessa
Heino Tarja, Terveiden ja hyvinvoinnin laitos

Oppimistulokset ja lasten terveys – heikentääkö koulujen ja alueiden lisääntyvä eriytyminen Helsingin metropolialueella lasten terveyttä ja oppimista?
Rimpelä Matti, Tampereen yliopisto

Polut nuorten hyvinvointiin – laaja kansainvälinen tieteidenvälinen konsortio
Salmela-Aro Katariina, Helsingin yliopisto

Koulukiusaaminen: Intervention vaikutusmekanismit yksilöiden, dyadien, koululuokkien ja koulujen tasolla
Salmivalli Christina, Turun yliopisto

Lasten emotionaalinen turvallisuus moninaisissa perhesuhteissa
Jokinen Kimmo, Jyväskylän yliopisto

Lasten ja perheiden sosiaali- ja terveyspalvelujen yhteensovittaminen lapsen kehitysympäristöön (päivähoito, esiopetus ja koulu): Mallin kehittäminen ja arviointi kontrolloidulla koeasetelmalla
Perälä Marja-Leena, Terveiden ja hyvinvoinnin laitos

LISÄTIETOJA OHJELMASTA

Suomen Akatemia

Jukka Reivinen, FT
Ohjelmapäällikkö
jukka.reivinen@aka.fi

Sanna Vitikainen
Projektisihteeri
sanna.vitikainen@aka.fi

Suomen Akatemia 09 – 774 881

Ohjelman verkkosivut:

WWW.AKA.FI/SKIDI-KIDS

MUUT RAHOITTAJAT:

OPETUSMINISTERIÖ

SUOMEN AKATEMIA
TIETEEN RAHOITTAJA JA ASiantuntija

Vilhonvuorenkatu 6 • PL 99, 00501 Helsinki
Puhelin (09) 774 881 • Faksi (09) 7748 8299
www.aka.fi • keskus@aka.fi